

Bogár László: Háromtest-„izmozások”

2025 május 06. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Éppen ötven éve, hogy véget ért a vietnami háború. Meghalt több mint kétmillió „bennszülött” és több, mint ötvenezer amerikai

a legnagyobb „saját” halálos áldozat ez az amerikai birodalomnak az 1945 óta véghez vitt háborúi során. A

„beavatkozás” által okozott kár és a károkozás „költségei” mai áron nagyjából négyezermilliárd dollárt tesznek ki. A birodalom teljes vereséget szenvedett, bár az volt a fed?sztori, hogy ezzel a kommunizmust akarta feltartóztatni, szóval, hogy ez egy jó üzlet volt. A vietnami „kommunizmus” amúgy, köszöni szépen, jól van, ma már évente százmilliárd dollárnyi kereskedelmi aktívuma van az Egyesült Államokkal szemben (Mexikó, Kína és Korea után ez a legnagyobb amerikai deficit), a születéskor várható élettartam magasabb, mint Amerikában, noha ez utóbbi nagyjából hússzor annyit költ egy f?re az egészségügyi kiadásokat illet?en. Az már csak hab a tortán, hogy a vietnami légier?, amely egyike a legnagyobbaknak Kelet-Ázsiában, most F–16-os amerikai vadászgépeket vásárol, szóval a vietnami uralmi struktúráknak a jelek szerint még jól fejlett humorérzékük is van. (Amúgy az F–16-osok els? generációja 1976-ban állt hadrendbe, vagyis egy évvel a vietnami háború befejez?dése után, de Vietnam most már persze a negyedik generációs gépekb?l vesz néhány tucatot.)

Az évforduló kapcsán érdemes eltöprengenünk azon, hogy a koreai háború az ötvenes években, majd a vietnami háború a hetvenes években, akárcsak a most a felszínen az orosz–ukrán háborúnak láttatott konfliktus valójában már a „háromtest-birodalom” (Egyesült Államok, Kína, Oroszország) pengeváltása volt. Bár a konkrét történelmi helyzet mindhárom háború esetében eltér?, de az alapvet? mintázat mindháromnál ugyanaz. Vagyis mindig egy rajtuk kívül es? térségben zajlik maga a konfliktus, ezért nevezte el a „szakma” az ilyen birodalmi összecsapásokat „proxyháborúnak”. És noha az ma már közhely (bár attól még igaz, s?t), hogy a brit geopolitikai stratégáknak igazuk volt, amikor a 20. század elején, s?t, már azt megel?z?en is úgy látták, hogy az alapvet? világkonfliktusok a „világ szíve” („Heartland”) feletti ellen?rzésért zajlanak majd.

Ez a „világszív” pedig nem más, mint Szibéria, illetve a geomorfológiailag hozzákapcsolódó közép- és kelet-ázsiai térségek. Vagyis aki a világ ura akar lenni, annak vagy közvetlenül kell uralnia ezt a régiót, vagy annak közvetlen közelében („proximity”) kell olyan hídf?állásokkal rendelkeznie, amelyek segítségével „kiaknázhatóvá” válik számára a térség. És hát legyünk ?szinték, van mit „kiaknázni”! Egy több mint kétszázmillió évvel ezel?tt lejátszódó és minden képzeletet felülmúló földtörténeti kataklizma nyomán a világ minden ásványkincse és energiaforrása jelen van, mondhatni végtelen b?ségben. És mivel a nyugatias modernitás a technológia korlátlan uralmára épül? létmód, így teljesen logikus, hogy a térség feletti ellen?rzés megszerzése és ennek tartós biztosítása a „háromtest-birodalom” mindhárom tagja számára a szó szoros értelmében létkérdés.

A koreai és vietnami háromtest-proxy látszólag igen eltér? mintázatot mutat, mert a koreai egy hetven éve fennálló „befagyott konfliktus”, és igen veszélyes, negatív végösszeg? játszmaként látszik rögzülni, a vietnami viszont egy tipikus „win-win”, kölcsönös el?nyökön nyugvó, pozitív végösszeg? játszmaként éppen azt mutatja meg, hogy ha a „három test” mindegyik birodalmának érdekei összehangolhatók egy térséget illet?en, akkor az valóban tartós egyezség alapja is lehet. Számunkra ma az egyik legfontosabb kérdés az, hogy vajon e két, igen eltér? mintázatú háromtest-proxyösszecsapás mit üzen az orosz–ukrán háború lezárhatóságával kapcsolatban.

A Donald Trump gy?zelmét megalapozó, „új birodalmi” stratégia alapvet? céljait illet?en közelebb áll ugyan a vietnami forgatókönyvhöz, de a „háromtest-probléma” lényege éppen az, hogy a rendszer kikerülhetetlenül instabil, a benne zajló folyamatok kaotikus jellege állandóan érezteti hatását, egy adott valószín?ségi tartományon belül bármikor bármi meg annak az ellenkez?je is megtörténhet. Donald Trump karaktere viszont éppen e rendszer üzemeltetésére lett kitalálva, így egyre több jel utal arra, hogy partnereinek, az orosz és kínai elnöknek nagy valószín?éggel ennek az, állandóan vadul hullámzó rendszernek a „kormányosi” képességeit kell megtanulniuk. Mint ahogy az egész világnak, benne Európának és hazánknak is.

Magyarország azonban ma sajnos az egyetlen olyan európai ország, amelynek kormányzati elitje képes felfogni e globális kihívás lényegét, és igyekszik is ennek megfelel? stratégiát követni. Földrészünk többi országa egy végzetesen hamis narratíva alapján a koreai mintázathoz hasonló, veszélyes és romboló „befagyott konfliktussá” akarja változtatni. Így aztán az amerikai „új birodalom”, illetve ennek az „új birodalomnak” a stratégiai törekvéseit megvalósítani törekv?, új adminisztráció élén Donald Trump elnökkel Európát nemcsak partnernek nem tekinti, de egyre inkább csak bosszantó ellenfélként, idióta lúzerként, illetve kifoszthatóer?forrásmez?ként értelmezi. Ehhez hasonlóan Oroszország sem bízik már abban, hogy visszaállítható lenne az ukrajnai háború el?tti néhány évtized kölcsönös el?nyökön nyugvó együttm?ködési rendszere, így Európa az oroszok számára is csak „vadászterületként” tételez?dik. Kína ugyan még mutat némi érdekl?dést, de számára Európa egyre inkább távoli periféria csupán, amellyel a stratégiai partnerség már nem értelmezhet?.

Az egyel?re még kérdés, hogy Korea vagy Vietnam mintázata szerint d?l el Európa sorsa. Nem mindegy!

Bogár László

A szerz? közgazdász

www.magyarhirlap.hu

Ajánló